

dátum: 2003. szeptember 24., szerda
oldal: 13
rovat: kultúra

építészet

Konzervsavanyúság A Fehérvári úti piac átépített épületéről

Sajnálatos, érthetetlen, tulajdonképpen abszurd trend látszik kibontakozni mostanra Budapest kereskedelmi célú építészetében. Az irodaházak, gigaplazák tervezési színvonalában a középszert megcélzó tömegépítészet alatti minőségi regisztert betölteni szándékozó egységek külalakja lassan, de biztosan a fővárosi agglomeráció raktár- és gyárdozainak normarendszeréhez igazodik. Olyan épületekről beszélek, mint amilyen a Róbert Károly körüti „alumínium Kika”, illetve az Árpád híd pesti lehatójánál található, rikító sárgára mázolt másik bútoráruház. Vagy itt van például a budai oldalon, Hidegkút bejáratában az erdőszélre odarittyentett StopShop elnevezésű kecses téglaförmedvény, valamint az óbudai lakótelep mellett, a hegyek lábánál felépített barkácsruház épülete. S hogy elméletünket igazolandó semmi kétség ne maradjon, a hetekben átadták Újpest központjától mintegy három sétapercre hazánk első „belvárosi” Tesco-konténerét is.

Ezek az objektumok bár a város lakónegyedeinek közelében, már létező épített környezetben találhatók, belső marketinglogikájukból fakadóan nem az építészeti közeg esztétikai sajátosságaihoz, hanem a csomagolóipar lélektelen brutalizmusához igazodnak. Időnként az az érzésünk, mintha Tótek dobozolásmaniás órnagya ragadta volna magához a hatalmat Budapest önkormányzatainak építési osztályain. Csattog a margóvágó, halad a munka.

Most, mintha a kereskedelem legszerethetőbb, legközvetlenebb, lélekkel telt plebejus csodája: a piac is betagozódna a fentiekbe vázolt trendbe. Legalábbis ezt sejteti a Fehérvári úton egy-két hét múlva átadásra kerülő átépített piac épülete. De menjünk csak sorban. Az elmúlt évek piac-korszerűsítései két egymástól markánsan eltérő stílust, vagy ha tetszik szerkesztési alapfilozófiát valósítottak meg. 1999-ben készült el a Fény utcában az a piacrekonstrukció (Hőnich Richárd–Cságoty Ferenc), amelynek formajegyeit a zárt, fegyelmezett, tiszta tömegképzés, illetve a könnyed szerkezettel lefedett, de alapvetően utcajelleget nyitottság kettőssége jellemez. Mászt találunk a Lehel téren (Rajk László), ahol a piacüzem alapvetően szufidizájn karakterjegyeit az épületegész konstruktivista gyökerű oldott struktúrájában látjuk viszont. Fegyelmeltség, tisztaság, átláthatóság, funkcionalizmus egyfelől, kaotikus túlrtság, szerethető esetlenség, örvénylő buhera-dekorativitás másfelől. Két karakteres, egyaránt vállalható építészeti program. Nincs is velük semmi baj.

Nem mondható el ugyanez azonban a Kertész Építész Stúdió által jegyzett dél-budai piacrekonstrukcióról sajnos. A fentiekben vázolt „dobozolás” logika mentén ugyanis itt a régi elrohadt, beszürkült betonteraszos, hetvenes évekbeli eredeti sarokbeépítés helyén most egy arctalan betonhasábot látunk. Vagyis, ha műszaki értelemben talán meg is oldották Kertészék az épület rekonstrukcióját, az új alakzat legfeljebb ha burkolat, csomagolás, eldobható, olcsó „esőköpeny”, semmi más.

A félreértés valószínűleg onnan eredhet, hogy a tervezők igazodási pontként a budai Skála hamisítatlan NDK-s „outlookját” választották. Pedig egyfelől a szomszédos épületek között találjuk Szendrői Jenő, Lévai Andor színvonalas modernista SZTK-épületét 1951-ből, másfelől egy sarokbeépítés tervezése mindig lehetőséget biztosít a beérkező utcafrontok, térfalak áthangolására is. Ilyen esetben ugyanis a sarokban találkozó két homlokzat egyaránt fokozott hangsúlyt kap. Gyenge megoldás ezért ezt a csomópontot pusztán némi üvegfelület beiktatásával, a párkánymagasság felhúzásával, bátoratlanul egymásba tolt függőleges síkok tektonikus játékaival kijelölni. Sőt ebből a szempontból az eredeti teraszos, visszalépcsőző piramisforma azzal, hogy levegősebbé, teresebbé hagyta a sarok dimenzióját, sikerültebb megoldásnak tűnik, mint a mostani. Kár volt ezt az átgondolt, tudatos megoldást az új kiegészítéssel („dobozolással”) kapásból elvetni, még akkor is, ha az enyhe szögben az utca vonalától elforduló hosszabb homlokzati oldal kifutása a kereszteződést térszerű léptékben hagyja.

További esztétikai morgás forrása az épületsziluett megváltozásán túl az a homlokzati anyagminőség, amely látványában, ha ez egyáltalán lehetséges, még a Skála unalmas, fehér homlokzati textúráját is képes alulmúlni. A dobozhatást fokozó négyzetes osztató üvegsávok, magasban végigfutó keskeny lamellasorok egyáltalán nem képesek egyensúlyozni vagy fellazítani a vasbeton falazat zártságát. Ugyancsak elvetélt próbálkozás a homlokzat dinamizálására, egyöntetűségének megbontására a Bocskai út felé kilógatott előtetőszerűség, amelynek tartóelemei, tetősíkja olyan vaskos, mintha egy autópálya-felüljárót látnánk. Vaskos, átjárhatatlannak tűnő, barátságtalan épület kívülről az új Fehérvári úti piac, amely összhatásában még bornírtabbnak tűnik, ha a kiegészítés belső terében állva szemügyre vesszük a tetőzet pálcikagerendákkal megtámasztott trapézlemez-borítású, incifinci mennyezetét is.

További fejcsóválásra ad okot, ha az új épület merev, merőleges síkokból öszszerakott oldalfalai mentén egyszer csak a gazdasági bejárat, vagyis a parkoló felőli hátsó részhez jutunk. Itt ugyanis mintha hirtelen elfogyott volna a zsalubeton, kikandikál az eredeti szürke teraszépület hátsó frontja, ami úgy hat, mint leánykérésre érkező udvarló kifeszett zoknijából előbukkanó ápolatlan körmös lábujj.

Savanyúságra tehát bőven van okunk. A kérdés már csak az: meddig nyomulnak még a pusztán konténer külsőt mutató dobozépületek a főváros belső területein? Meddig adhat még felmentést az olcsóság, gyorsaság, gazdaságosság szempontja az építészeti értelemben értéktelen, látszatépületek sorának?

Martinkó József
Az OCTOGON
Építészetkritikai Műhely tagja

n www.nol.hu/octogon

FOTÓ: MÓRICZ SIMON

Meddig nyomulnak még a pusztán konténer külsőt mutató dobozépületek a főváros belső területein?